

Veřejné licence v České republice

Matěj Myška
Radim Polčák
Jaromír Šavelka
Libor Kyncl
Iveta Sviráková

verze 2.0

Veřejné licence v České republice

Matěj Myška, Radim Polčák, Jaromír Šavelka,
Libor Kyncl, Iveta Sviráková

verze 2.0

Publikace byla financována z projektu
„Projekt integrace veřejných licencí“
reg. číslo P408/12/2210
podpořeného z Grantové agentury ČR.

Autoři jednotlivých kapitol:

Matěj Myška (II., III., IV. VI., VII., Přílohy)

Radim Polčák (I.)

Jaromír Šavelka (IV.)

Iveta Sviráková (IV.)

Libor Kyncl (V.)

Publikace byla financována z projektu „Projekt integrace veřejných licencí“ reg. číslo P408/12/2210 podpořeného z Grantové agentury ČR.

Pro sazbu publikace byly použity fonty Tex Gyre Adventor (zpřístupněný pod GUST e-Foundry License; <http://www.gust.org.pl/fonts/licenses/GUST-FONT-LICENSE.txt>) a Charis SIL (zpřístupněný pod SIL Open Font License; http://scripts.sil.org/cms/scripts/page.php?item_id=OFL_web)

© Masarykova univerzita, 2014

ISBN 978-80-210-7192-6 (tištěná verze)

ISBN 978-80-210-7193-3 (online verze)

Elektronická verze publikace je dostupná z: <http://flip.law.muni.cz>

Veřejné licence a software

IV. kapitola

IV VEŘEJNÉ LICENCE A SOFTWARE

Související právní předpisy:

§ 2 odst. 2, § 2371, 2373 o. z., § 65–66 AutZ

Tvorba a distribuce softwaru jsou sféry, jež byly myšlenkám, na nichž jsou veřejné licence založeny, příznivě nakloněny odjakživa. Výrazy jako «free software» (svobodný software) a «open source software» (software s přístupným zdrojovým kódem) ostatně patří mezi takové, na které lze zejména na internetu narazit snad na každém rohu.

Výše zmíněné výrazy často bývají užívány jako synonyma. Každý však ve velmi obecné rovině odkazuje k určitému typu veřejné licence. Výraz «free software» se totiž nejčastěji užívá k označení pojmu definovaného Richardem Stallmanem a jeho Free Software Foundation. Za svobodný software je možno považovat jen takový, který může oprávněný uživatel používat za jakýmkoli účelem, studovat, jak pracuje a přizpůsobit ho svým potřebám, redistribuovat jeho kopie, a vylepšovat ho s tím, že tato vylepšení může následně zveřejňovat a dále šířit.¹² Přístup k těmto svobodám nemůže být podmíněn zaplacením jakéhokoliv poplatku. To ovšem nevylučuje samotnou platbu za skutečnou kopii softwaru. Lze si tedy představit situaci, kdy je za úplaty distribuováno DVD s počítačovým programem, a to jak s jeho spustitelnou verzí, tak s otevřeným zdrojovým kódem (takto je např. distribuován operační systém Ubuntu). Dále je důležité zmínit, že splnit podmínky uvedené definice ve skutečnosti není snadné a často dochází k tomu, že se software označuje za svobodný i přesto, že některou z výše uvedených podmínek nesplňuje. Výrazem «open source software» se pak označuje takový software, který je zpřístupněn společně se svým zdrojovým kódem. Tato skutečnost je velmi významná zejména pro tvůrce souvisejících softwarových produktů, neboť mohou snadněji získat informace důležité pro vývoj jejich vlastního softwaru.

Přestože v praxi bývá téměř jakýkoli software, který je šířen za méně restriktivních podmínek než běžný proprietární software, zařazován

¹² Jedná se o tzv. čtyři svobody.

do kategorie «free and open source software» (známá též pod zkratkou F/OSS), je to právě schopnost rozlišovat mezi jednotlivými typy veřejných licencí, která je pro chápání pojednávané problematiky klíčová. Kromě toho, že se lze setkat s texty licenčních smluv vyhotovenými ad hoc, existuje též nezanedbatelné množství předem připravených licenčních podmínek. Z těch nejznámějších můžeme zmínit alespoň různé verze GNU GPL, EUPL a Mozilla Public License.

Úkolem této kapitoly je umožnit čtenáři získat v této mimořádně složité problematice alespoň základní orientaci. Ač není smyslem této kapitoly uvést čtenáře do tak komplikované problematiky, jako je softwarové právo a ochrana počítačových programů autorským právem, je nutný alespoň základní úvod nad rámec toho obecného v kapitole 1.¹³

Předně není vůbec jednoduché definovat samotný termín “software”, který bývá často zaměňován s pojmem “počítačový program” – rozhodně však nejde o synonyma. Počítačový program lze definovat jako uspořádaný seznam příkazů, které upravují chování počítače určitým způsobem¹⁴ či jako vyjádření určitého algoritmu; zatímco pod pojmem software se skrývají nejen počítačové programy, ale i veškeré další součásti počítače, jež nejsou hardwarem, tedy jak počítačové programy, tak knihovny (viz dále), ale i data, nad kterými se výpočty programů provádějí. Co se týká legálních definic, české právo nedefinuje ani software, ani počítačový program. Vzhledem k rychlému rozvoji informačních technologií je tento stav pochopitelný.

13 Nekládeme si však za cíl pokrýt tak komplikovanou oblast jako je softwarové právo. Z českých zdrojů lze odkázat na: MAISNER, Martin a kol. Základy softwarového práva. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 339 s. ISBN 9788073576387; JANSÁ, Lukáš a Petr OTEVŘEL. Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011, 340 s. ISBN 9788025134580; ŠTEDROŇ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 199 s. ISBN 9788073575557; MATZNER, Jiří. Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2010. 78 s. ISBN 9788074180576.

14 Program [online]. Wikipedia Computer Dictionary. 2014 [cit. 7. 6. 2014]. Dostupné z: <<http://www.wikipedia.com/TERM/P/program.html>>

Pro účely této kapitoly je nutno dále definovat rozdíl mezi tzv. “zdrojovým kódem” a “strojovým kódem”. **Zdrojový kód** je člověkem vytvořený a člověku srozumitelný text psaný v některém z programovacích jazyků. Použití slov a operátorů majících určitou sémantiku ve správné syntaxi zajišťuje, že daný text bude určitým způsobem zpracovatelný počítačem. Pouze u některých programovacích jazyků je však možné (za využití speciálního programu nazývaného interpret) spouštět přímo příkazy napsané ve zdrojovém kódu. Jindy je nutné procesem zvaným kompilace zdrojový kód převést do tzv. strojového kódu, který již není srozumitelný člověku, ale lze jej spustit na počítači. **Strojový kód** lze však spustit pouze na zařízeních, pro která byl zkompilován (např. zařízení využívající určitý operační systém). U některých programovacích jazyků nedochází při kompilaci k převodu přímo do strojového kódu, ale do tzv. byte kódu, který lze spustit pouze ve virtuálním stroji. Takový program pak lze spustit na každém zařízení, pro které existuje virtuální stroj.

V praxi by bylo neúčelné psát často používané algoritmy pro každý program znovu. Z tohoto důvodu vznikají tzv. knihovny. Jde o sady funkcí (většinou zaměřené na určité téma), jež mohou být využívány různými programy. Použití knihoven může probíhat dvěma způsoby: tzv. “statickým linkováním” dochází k zahrnutí knihovny přímo do kompilovaného programu a knihovna se tak stává součástí vznikajícího strojového kódu. Naopak pro “dynamické linkování” knihovny je program zkompilován samostatně a pro jeho spuštění na určitém zařízení je třeba, aby na tomto zařízení byla daná knihovna k dispozici. V oblasti licencování je pak mezi těmito způsoby práce s knihovnami zásadní rozdíl: staticky linkovaná knihovna je součástí programu – sdílí tedy i jeho licenční režim, na rozdíl od dynamicky linkované knihovny, jež může být licencována jinak než program, který ji využívá.

Běžný software, u kterého autor (nebo jiná osoba vykonávající majetková autorská práva) licencí uděluje pouze práva nezbytná k užívání díla, ale ostatní práva (např. na další šíření nebo úpravy programu) si ponechává, bývá označován jako “proprietární software”. Licence k užívání proprietárního softwaru bývají často úplatné, někdy však

bývá licencován bezúplatně s tím, že je omezena doba jeho používání, není možné používat některé funkce, nebo zobrazuje uživateli reklamu. V určitých případech rovněž dochází k bezúplatnému licencování plně verze programu na neomezeně dlouhou dobu, často však s omezeními zakazujícími např. komerční využití (obdobně jako u licenčního prvku Creative Commons “NC”). Takovýto software se označuje slovem “freeware” a jeho užívání často probíhá na základě nějaké veřejné licence. Přestože však je tento software dostupný zdarma, nedochází ke zveřejnění zdrojového kódu a není tak možné software jakkoli upravovat, stále tedy jde o proprietární software.

Právě proti proprietárnímu softwaru se vymezuje F/OSS, když zaručuje uživatelům možnost používat software za jakýmkoli účelem, upravovat ho a dále šířit. Základním předpokladem pro využití těchto svobod uživatelů je zveřejnění zdrojového kódu. Výše představené licence Creative Commons, a to ani ve verzi 4.0, nejsou pro F/OSS vhodné, jelikož výslovně neobsahují ujednání o přístupnosti zdrojového kódu („open source“ klauzuli).¹⁵

Zpřístupnění vlastního softwaru pod veřejnými licencemi

Zpřístupnit vlastní software pod podmínkami některé z veřejných licencí se na první pohled nejeví jako smysluplný krok. Je totiž otázkou, proč by mělo být výhodné předem deklarovat, že k určitým druhům užití softwaru dává jeho autor automaticky svolení a není tudíž třeba o dovolení specificky žádat. Je docela dobře možné, že se tak autor připraví o výdělek, který by jinak mohl dosáhnout. Ve skutečnosti se však může jednat o velmi promyšlený a účinný krok, který autorovi přinese značný (i finanční) užitek. Vhodně zvolené zpřístupnění softwaru pod podmínkami některé z veřejných licencí může být vynikající marketingovou strategií, která přiláká zákazníky k ostatním produktům nebo službám tvůrce softwaru. Často také bývá využíváno jako silný PR nástroj, jehož prostřednictvím obchodní společnost pečlivě kultivuje svoji pověst.

¹⁵ Využívání licencí Creative Commons pro software nedoporučuje ani samotná organizace Creative Commons.

Klíčovou otázkou je samozřejmě volba konkrétní licence, kterých je k dispozici bezpočet. Kromě toho, že si autor může vybrat jednu z předem připravených licencí, jejichž rozsáhlý, nikoli však vyčerpávající, seznam lze nalézt například na stránkách Free Software Foundation (<http://www.gnu.org/licenses/licenses.html>) či Open Source Initiative (<http://opensource.org/licenses>), může si licenci rovněž vytvořit sám tak, aby přesně odpovídala jeho představám. Zajímavou možnost představuje využít jedné z předem připravených licencí a tuto drobně upravit. Je však třeba mít na paměti to, že i samotný text licence je autorským dílem, a pokud sám není šířen pod podmínkami některé veřejné licence, je třeba na takové užití získat svolení jejího autora. Některé licence, jako např. GNU GPL 3, pro lepší jasnost tento fakt zdůrazňují tím, že takovou úpravu výslovně zapovídají.

Jednotlivé předpřipravené licence (licenční podmínky) se od sebe liší rozsahem licencovaných práv a podmínkami, za kterých lze software užít a případně dále šířit. Další pozornost bude zaměřena tři nejznámějším softwarové licence. Představena a analyzována budou relativně restriktivní licence GNU GPL 2 a 3, “slabě virální” licence LGPL a permissivní BSD.

Licence GNU GPL

Licence GNU GPL (General Public License) vytvořené Free Software Foundation jsou nejrozšířenějšími licencemi F/OSS. I když třetí verze této licence byla vydána již v roce 2007,¹⁶ stále ještě je používanější předchozí verze. Obě tyto licence udělují uživatelům práva software za jakýmkoli účelem spouštět, upravovat a distribuovat jej ve formě zdrojového i strojového kódu (spolu s licencí, označením autora a vyloučením odpovědnosti).¹⁷ GNU GPL 2 i 3 však vyžadují, aby odvozená

16 GNU GENERAL PUBLIC LICENSE: Version 3, 29 June 2007 [online]. GNU Operating System. Změněno 12. 4. 2014 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupné z: <<http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>>. Dále jen “GNU GPL 3”.

17 GNU GENERAL PUBLIC LICENSE: Version 2, June 1991 [online]. GNU Operating System. Změněno 28. 6. 2007 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupné z: <<http://www.gnu.org/licenses/old-licenses/gpl-2.0.html>>. Dále jen “GNU GPL 2”.

díla byla při dalším šíření licencována pod toutéž licencí (obdobně jako licenční prvek „Zachovejte licenci“–SA Creative Commons). Licencováním softwaru pod GNU GPL tak autor zakazuje distribuci upravených verzí svého díla, pokud nebudou uživatelům zachována stejná práva, jako jim garantoval vykonavatel práv k dílu původnímu. Licence GNU GPL tedy mají silně virální efekt – takto licencované části softwaru pak způsobí, že i případná odvozená díla musí být dostupná pod stejnou licencí.

Zaměstnanec bez vědomí zaměstnavatele použil při tvorbě software část kódu ze softwarového produktu šířeného pod licencí GNU GPL 3. Zaměstnavatel, jakožto vykonavatel všech majetkových práv, však měl v plánu software šířit komerčně a v žádném případě nehodlá svolit k tomu, aby byl šířen pod podmínkami GNU GPL 3. Otázkou je, jakým způsobem je teď zapotřebí postupovat, aby byla situace napravena.

Situace může být napravena dvěma způsoby. Pokud ještě nedošlo k distribuci software (“copyleftová” doložka se “aktivuje” až při distribuci software) a nepředstavuje-li to zásadní problém, nejrozumnějším řešením je předmětnou část kódu odebrat a nahradit ji vlastním zdrojovým kódem. Druhou možností je vstoupit v jednání s majitelem autorských práv k původnímu použitému zdrojovému kódu a pokusit se o sjednání odlišných licenčních podmínek, za nichž bude ochoten svůj software poskytnout.

GNU GPL 3 obsahuje oproti předchozí verzi určité úpravy: v úvodu jsou uvedeny definice některých pojmů, které zjednodušují výklad licence. Dále byla zavedena pravidla proti využívání softwaru licencovaného GPL pro tvorbu DRM a rovněž byla zakázána praxe některých výrobců hardwaru, kteří do svých produktů instalují F/OSS, ale neumožní

uživatelům jeho změnu. V reakci na některé patentové spory pak bylo zařazeno ustanovení, dle kterého musí držitel patentů k odvozenému dílu zároveň s licencí udělit uživatelům i práva k využití příslušných patentů (GNU GPL 3, čl. 11). Vzhledem k tomu, že GNU GPL 3 omezuje tvůrce odvozených děl více než její předchozí verze, nelze jí bez dalšího licencovat dílo odvozené od softwaru zveřejněného pod GNU GPL 2. Software licencovaný GNU GPL 2 však bývá ve skutečnosti nejčastěji licencován GNU GPL “verzí 2 nebo novější” – z pozice uživatele lze tedy zvolit GNU GPL 3 a odvozené dílo licencovat novější verzí této licence.

Skutečnost, že GNU GPL jsou silně virální licence, sice zajišťuje, že veškerá odvozená díla budou taktéž zpřístupňována pod těmito licencemi, ale může i v rámci komunity F/OSS způsobovat některé problémy. Pokud by totiž kdokoli vytvořil odvozené dílo založené na dvou různě virálně licencovaných zdrojích, mohlo by dojít k tomu, že odvozené dílo nebude možné licencovat žádným způsobem, který by neporušil některou z původních licencí. K řešení tohoto problému se někdy používají tzv. slabě virální licence.

Licence GNU LGPL

Licence GNU LGPL (Lesser General Public License) je “nižší” verze GPL – LGPL totiž nemá tak silný virální efekt jako GPL. Software licencovaný pod GNU LGPL (nejčastěji knihovny) je možné využít v jiných kombinovaných dílech bez toho, aby výsledné dílo muselo být licencováno toutéž či obdobnou licencí (výsledné dílo může být dokonce i proprietární). Knihovna licencovaná LGPL se ale nesmí stát součástí nově vytvořeného díla, ale to na ni může pouze dynamicky odkazovat. Zatímco GNU LGPL 2.1 byla vytvořena jako samostatná licence, GNU LGPL 3 je již formulována pouze jako soubor výjimek oproti GNU GPL 3.¹⁸ Cílem Free Software Foundation je co možná největší nahrazení slabě virální GNU LGPL silně virální GNU GPL, aby měli

18 FREE SOFTWARE FOUNDATION, Inc. GNU Lesser General Public License: Version 3, 29 June 2007 [online]. GNU Operating System. Změněno 12. 4. 2014 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupné z: <<http://www.gnu.org/licenses/lgpl.html>>

vývojáři F/OSS konkurenční výhodu vůči autorům proprietárního softwaru, kteří si musí náhradu za silně virální knihovny napsat sami.¹⁹

Licence BSD a MIT

Licence BSD (Berkeley Software Distribution) a MIT (Massachusetts Institute of Technology) patří mezi tzv. “permissivní” licence. To znamená, že nevyžaduje šíření odvozených děl pod stejnou ani obdobnou licenci a uživatele téměř nijak neomezuje. Tyto licence obsahují vždy dvě základní pravidla:

- další šíření zdrojového kódu musí zachovat výhradu autorského práva, podmínky a vyloučení odpovědnosti
- další šíření strojového kódu musí zachovat výhradu autorského práva, podmínky a vyloučení odpovědnosti v dokumentaci či jiných poskytnutých materiálech.

Permissivní licence mají tu výhodu, že takto licencovaný software může být použit v odvozených dílech téměř bez rizika porušení licenčních podmínek. Software pod permissivními licencemi může být zahrnut do proprietárního díla (software), které bude dále licencováno pouze úplatně a zdrojový kód nebude zveřejňován. Vždy je ale nutno uvést výše uvedené informace.

Pokud by programátor zakomponoval do vytvářeného proprietárního software kód licencovaný BSD, byl by při šíření tohoto software pouze povinen splnit výše uvedené podmínky (uvést autora původního díla, podmínky a vyloučení odpovědnosti původního autora), nebyl by ale nijak omezen v komerčním šíření svého software. Plně by ale odpovídal za porušení autorského práva v případě, že by tyto informace zapomněl uvést.

¹⁹ Why you shouldn't use the Lesser GPL for your next library [online]. GNU Operating System. Změněno 12. 4. 2014 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupné z: <<http://www.gnu.org/licenses/why-not-lgpl.html>>

Pokud se autor rozhodne použít některou z veřejných licencí, v praxi může narazit na některé otázky, jak danou licenci správně využít a software adekvátně označit, že je zpřístupňován pod konkrétní veřejnou licenci. Lze vycházet z poznatků z obecné kapitoly II. Samotné licenční podmínky by tak měly být distribuovány spolu se softwarem, ať již jde o šíření ve formě zdrojového či strojového kódu. U interaktivního programu by se měly autorskoprávní podmínky a alespoň odkaz na text licence objevovat na výrazném místě (v praxi nejčastěji při instalaci programu nebo při spuštění programu, u nějž není potřeba instalace). Zdrojový kód musí být k dispozici buďto na fyzickém médiu, na kterém je software šířen, nebo by měl být k dispozici ke stažení stejným způsobem, jako se stahuje jeho spustitelná verze. GNU GPL 3 přímo obsahuje toto pravidlo v čl. 6. I při volbě licence, která toto pravidlo explicitně neprosazuje, je ale vhodné zdrojový kód zveřejnit, aby byla dodržena obecná definice F/OSS. Použití způsobu obdobného způsobu šíření spustitelného softwaru je pak v praxi nejjednodušším způsobem pro obě strany (jak pro autora, tak pro uživatele a autory odvozených děl).

Text licence sice nemusí být obsažen v každém souboru se zdrojovým kódem (jichž může být i v případě relativně malých projektů velké množství), ovšem v každém takovémto souboru by měla být obsažena tzv. licenční hlavička – informace o autorovi (autorech) souboru, roku vytvoření (změny) a odkaz na licenční podmínky.²⁰ Tento postup není přímo vyžadován textem žádné z výše zmiňovaných licencí (např. text GNU GPL 3 pracuje s termínem “work”, který označuje dílo jako celek, nikoli jednotlivé soubory), lze však doporučit toto označování zdrojového kódu dodržet. V textu licencí to sice není explicitně uvedeno, ale GNU GPL ani ostatní veřejné licence neumožňují pouze užití software jako takového či odvozených děl “rozšiřujících” původní software, ale i užití a úpravy veškerých jeho částí. I rozdělení softwaru na části a jejich samostatné užívání lze totiž nepochybně podřadit pod velmi široký pojem “Program nebo dílo založené na Programu” (GNU GPL 3, čl. 5). Pokud by se stalo, že by neukázněným uživatelem došlo k rozšíření pouze některých souborů se zdrojovým kódem bez připojení

20 Podrobný návod k používání licence GNU GPL lze najít na: <<http://www.gnu.org/licenses/gpl-howto.html>>

licenčních podmínek, lze pomocí licenčních hlaviček identifikovat, kdo je autorem každého jednotlivého souboru a případní další uživatelé mohou s těmito soubory nakládat v souladu s licenčními podmínkami, které určil autor.

Je nutno si uvědomit, že i v případě zveřejnění softwaru pod některou s virálních licencí autorovi zůstávají autorská práva k jeho dílu. Sám autor tak může vytvořit dílo odvozené, jež bude licencovat jiným způsobem (jinou virální licenci, permisivní licenci, či dokonce proprietárně). Autor taktéž může uzavřít samostatnou licenční smlouvu (třeba i úplatnou) s uživatelem, který má zájem o vytvoření odvozeného díla, ale nechce dodržet podmínky dalšího licencování pod stejnou veřejnou licenci. Této možnosti se v praxi využívá u business modelu tzv. duálního licencování – autor zveřejní svůj software pod virální licenci, na základě které jej může kdokoli užívat a vytvářet odvozená díla, zároveň ale autor svůj software úplatně licencuje těm uživatelům, kteří mají zájem o vytvoření děl odvozených v jiném režimu, než umožňuje virální licence.

Na univerzitě vznikl software jako výstup projektu podporovaného dotací EU. Jednou z podmínek projektu je bezúplatné zpřístupnění software prostřednictvím veřejné licence. Problém, který je však třeba vyřešit, spočívá v tom, zda je vhodnější vytvořit vlastní text veřejné licence anebo použít některou z předem připravených veřejných licencí.

Nejprve je potřeba ujasnit, za jakých podmínek by software měl být zpřístupněn a kdo je k tomu oprávněn. Pokud takovým podmínkám odpovídá některá z velmi rozšířených veřejných licencí, měl by se příslušný identifikovaný nositel práv rozhodnout právě pro ni. Důvodem je fakt, že případným uživatelům ušetří námahu se studiem smluvních podmínek, které by byly připraveny specificky pro konkrétní případ. Pokud hodlá autor svůj

software zpřístupnit tak, že ho bude možno užívat jako součást dalších softwarových produktů, jeho zpřístupnění pod některou z velmi rozšířených veřejných licencí sníží riziko nekompatibility licenčních podmínek s jinými takto užívanými softwarovými produkty. Ze stejných důvodů by měla být dána přednost méně rozšířeným veřejným licencím před vlastním textem. Pokud však žádná z předem připravených licencí neodpovídá požadavkům autora, může svůj software samozřejmě zpřístupnit pod podmínkami licence, kterou si sám vytvoří. Vždy je rovněž třeba dbát požadavků na licencování ze strany poskytovatele dotace.

Užívání softwaru šířeného za podmínek některé veřejné licence

V současné době se lze běžně setkat se softwarem, který je šířen pod některou z veřejných licencí. Co se užití takového softwaru týče, obecně lze rozlišit dvě situace, k nimž se tradičně pojí odlišné typy problémů. První ze situací je používání softwaru k účelu, k němuž běžně slouží, například použití grafického editoru k vytvoření vizuálního díla. Druhým typem situace je užití softwaru jako součásti vlastního softwarového produktu. V prvním z popsanych případů zpravidla nevznikají zásadní potíže. Uživatel si však musí pečlivě ověřit, zda není užití softwaru limitováno specifickými požadavky – například, aby šlo o užití pro nekomerční účely. Druhá z popsanych situací je naopak spojena s celou řadou problematických momentů. Pokud je software šířen pod veřejnou licenci, která umožňuje jeho užití jako součásti jiného softwarového produktu, je více než pravděpodobné, že toto užití bude určitým způsobem podmíněno. Snadno si lze představit takové užití několika různých softwarových produktů, které ho podmiňují různými (ne vždy slučitelnými) požadavky.

Při používání softwaru šířeného pod podmínkami některé z veřejných licencí za účelem je třeba mít na zřeteli, že uživatel je licenčními podmínkami skutečně vázán. Často se lze totiž v praxi setkat s tím, že

pokud je software k dispozici zdarma, je nazírán jako zcela oproštěn od jakýchkoli omezení. Běžně dochází k tomu, že se uživatel s licenčními podmínkami takového softwaru ani neseznámí, a to i přesto, že je odsouhlasí. Jedinou výjimku by snad mohla představovat situace, kdy by v uživateli byl v důsledku chybně nastaveného procesu uzavírání licenční smlouvy vyvolán legitimní dojem, že software je k dispozici tak, že není zatížen žádnými podmínkami. Taková situace by například mohla být vyvolána tím, že by uživateli podrobné licenční podmínky zůstaly skryty a měl by k dispozici informaci, že software je k užití nabízen zdarma.

Živnostník, který vede své vlastní grafické studio, si pořídil a nainstaloval grafický editor šířený pod veřejnou licenci, která zapovídá jeho komerční užití. Má zájem editor využívat pro grafické návrhy, které ve studiu vznikají a následně bývají nabízeny a prodávány zákazníkům. Nejdříve by však rád věděl, zda takovým jednáním nedojde k neoprávněnému zásahu do práv autora grafického editoru. Pokud by tomu tak skutečně bylo, zajímalo by ho, jakým způsobem by mohl zamýšleného využití docílit tak, aby k tomuto zásahu nedocházelo.

Předně je třeba poznamenat, že omezení spočívající v zapovězení komerčního užití softwaru je interpretačně velmi komplikované. Hranice mezi užitím pro komerční a nekomerční účely totiž může být velmi tenká a mnohdy zcela nepostřehnutelná. Živnostník tedy nejprve musí ověřit, zda licence skutečně zapovídá takové použití softwaru, které zamýšlí. Pokud bude licenční ustanovení vágní a přesnou odpověď mu neposkytne (jde o velmi častý případ), lze doporučit jeho extenzivní výklad a předpokládat, že zapovězeno je. Za účelem vyjasnění celé situace lze doporučit kontaktovat autora softwaru, se kterým případně může být uzavřena též ad hoc licence, která živnostníkovi užití softwaru umožní.

Výše uvedený příklad se týkal veřejné licence v režimu proprietárního softwaru – autor zde sice poskytoval tento software zdarma, ale omezoval jej pouze na nekomerční použití. V této souvislosti lze poznamenat, že veškeré licence splňující definici F/OSS umožňují prosté užití softwaru (bez šíření odvozených děl) za jakýmkoli účelem, tedy i komerčním.

Při užití softwaru jako součásti vlastního softwarového produktu je třeba zvýšené opatrnosti. Důvod je stejný jako v předchozí situaci, tj. že ten, kdo software uvedeným způsobem použije, bude skutečně vázán jeho licenčními podmínkami. V kontextu této situace však nesprávné užití může mít za následek velmi závažné konsekvence. Mít se na pozoru je třeba zejména před tzv. výše zmíněným virálním efektem, kterým se vyznačuje velké množství veřejných licencí určených pro software. Jde o požadavek, že softwarový produkt, jehož součástí bude též použitý software, musí být následně šířen za stejných (nebo obdobných) licenčních podmínek. Takový požadavek může být často v příkrém rozporu s tím, co autor nového softwarového produktu zamýšlí. Vyloučit nelze ani situaci, kdy při použití více softwarových produktů šířených pod různými veřejnými licencemi, bude autor nového softwaru nucen vyhovět vzájemně si odporujícím podmínkám. V takovém případě by mu nezbývalo než volit, jaké z podmínek poruší, případně některý z použitých softwarových produktů nahradit jiným.

Tvůrce administrativního softwaru určeného především drobným podnikatelům si při vyhotovování tohoto softwaru vzal za základ obdobný software, který byl šířen pod podmínkami licence GNU GPL 3. Do svého softwarového produktu převzal značnou část zdrojového kódu původního softwaru, ale nemalou měrou přispěl též vlastními vylepšeními. Aby dodržel podmínky licence, poskytuje svůj software uživatelům společně s přebraným zdrojovým kódem. Svůj vlastní zdrojový kód však k dispozici nedává.

Veřejná licence GNU GPL 3 se vyznačuje právě již výše zmíněným virálním efektem. Tím, že tvůrce administrativního softwaru použil zdrojový kód softwaru šířeného pod touto licencí, vstoupil do licenčního vztahu, v němž se zavázal k tomu, že vzniklý software bude zpřístupňovat za stejných podmínek. Tím, že nedává k dispozici svůj vlastní zdrojový kód, jedná v rozporu s povinnostmi, které mu vstupem do licenčního vztahu vznikly.

V praxi se může stát, že chceme zpracovat cizí software licencovaný pod několika různými licencemi. Vždy je lepší nejprve posoudit, zda je vůbec možné podmínky všech dotčených licencí dodržet, nebo se některé z použitých licencí vzájemně vylučují. V takovém případě je nutné vyjednat s autorem speciální licenci, jeden z kolidujících podkladů nahradit nějakým jiným, případně vytvořit danou funkcionalitu úplně znovu. Rozhodně však nelze doporučit porušení kterékoli licence. Obecně lze říci, že software licencovaný permissivnější licencí lze použít v odvozeném díle licencovaném virálnější licencí. Čím je daná licence virálnější, tím méně je pak kompatibilní s ostatními licencemi. Naproti tomu permissivní licence bývají často kompatibilní i vzájemně. Je pravidlem, že pokud je nějaká licence (A) kompatibilní s jinou (B), pak je licence A kompatibilní i se všemi dalšími licencemi, se kterými je kompatibilní licence B.

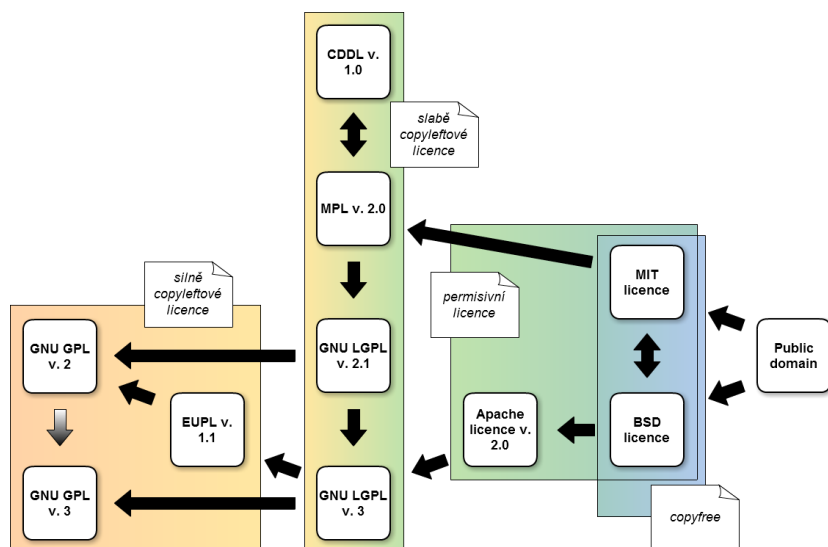

Vývojář má v úmyslu vytvořit organizér, do kterého zapracuje kalendář licencovaný pod GNU GPL 2 (a pozdější), e-mailový klient licencovaný pod licenci BSD a knihovnu pro synchronizaci se vzdáleným serverem, která je licencovaná pod GNU LGPL 2. 1. Lze tento záměr uskutečnit? Jakou licenci bude mít výsledný program?

Licence BSD je permissivní – to znamená, že nijak neurčuje, jak má být licencováno případné odvozené dílo.

GNU LGPL 2.1 je slabě virální, odvozené dílo jí nemusí být licencováno, pokud je knihovna pouze dynamicky linkována a není zahrnuta přímo ve vytvářeném programu. GNU GPL 2 je licenci silně virální – každé odvozené dílo tak musí být licencováno pod touto licenci, případně pod licenci GNU GPL 3. Vzhledem k tomu, že žádná z dalších licencí není s tímto požadavkem v kolizi, použité licence nebrání tomu, aby zamýšlený program vznikl. Vývojář si zde navíc může vybrat, jestli bude program šířit pod GNU GPL 2, nebo pod GNU GPL 3.

Stručně shrnuje kompatibilitu nejznámějších veřejných softwarových licencí následující diagram:

FAQ - časté dotazy k veřejným licencím

VII. kapitola

- Není ovšem vyloučena ani taková smluvní konstrukce, kdy autor udělí vydavateli „plnou“ licenci, tedy i k udělení licence Creative Commons.

Mohu vystavit prezentaci ze semináře pod licenci Creative Commons, je-li vytvořená v šabloně fakulty, kde je např. užito i logo fakulty (které ovšem pod licenci CC ani žádnou jinou vystaveno není)?

- Obecně je vždy pod licencováním pod některou z veřejných licencí potřeba co nejpřesněji určit předmět licence, tedy stanovit k jakému dílu se licence ve skutečnosti vztahuje. V rámci prezentace je tedy nutno uvést, že se licence nevztahují na loga v prezentaci uvedená (a případně na šablonu prezentace jako takové, pokud se v jejím případě jedná o autorské dílo). Licencemi Creative Commons ale nelze udělit souhlas k výkonu práv ze zapsané ochranné známky.

Free/Open Source Software

Pokud bych ve svém počítačovém programu chtěl použít část kódu z open-source řešení, jaké by z toho pro mě vyplývaly povinnosti? Musím zveřejnit veškeré své kódy, nebo jen např. kódy daného modulu? Co když nechci použít část kódu, ale celou open-source knihovnu nebo modul?

- Záleží vždy na licenci, pod kterou bylo původní open-source řešení zveřejněno. Pokud by šlo o licenci permissivní, své zdrojové kódy není třeba zveřejňovat, stejně tak tomu je u licence slabě virální, kdy je nutné zveřejnit jen zdrojový kód odkazovaných knihoven. V případě silně virálních licencí má však autor odvozeného díla povinnost licencovat a šířit i svou část díla pod stejnou licenci (včetně zveřejnění zdrojových kódů).

Existují veřejné softwarové licence, které dovolují kód nebo knihovnu použít, aniž bych následně musel výsledné dílo šířit jako open-source (pod stejnými podmínkami)?

- Ano, jsou to veškeré permissivní licence (typu BSD, MIT) a taktéž např. slabě virální GNU LGPL. Je ale vždy nutné splnit v požadované podmínky (jmenovat autora, odkázat na veřejnou licenci).

Pokud používám instalaci open-source software, licencovaný třeba pod GNU GPL (např. databázový stroj) v rámci komplexního softwarového řešení, např. informačního systému, vyplývají z toho pro mě nějaké povinnosti.

- Ze samotného používání open-source neplynou žádné závazky – každý uživatel je oprávněn dílo licencované některou z F/OSS licencí využívat za libovolným účelem a pro svou potřebu si je upravit (či nechat upravit třetí osobou). Autorskoprávní omezení spočívající v nutnosti dodržení virální licence se aplikují až v případě, kdy chce uživatel odvozené dílo dále šířit, tj. distribuovat např. online či offline na datových nosičích.

**Anotovaná bibliografie
k problematice
veřejných licencí**

VIII. kapitola

VIII ANOTOVANÁ BIBLIOGRAFIE K PROBLEMATICE VEŘEJNÝCH LICENCÍ

Obecné zdroje k problematice autorského práva

Problematiku veřejných licencí nelze chápat odděleně a vytrženou z kontextu práva duševního vlastnictví, resp. práva autorského. Základními výchozími prameny doktrinní interpretace autorského práva, které se zabývají i veřejnými licencemi (byť pouze partikulárně) jsou zejména:

TELEC, Ivo. Přehled práva duševního vlastnictví. 2. upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. 199 s. ISBN 9788072392063.

TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Autorský zákon: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 971 s. ISBN 9788071796084.

CHALOUPKOVÁ, Helena. Autorský zákon: komentář. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xii, 477 s. ISBN 9788074004322.

Nový občanský zákoník a jeho vliv na právo duševního vlastnictví pak je reflektován v:

JAKL, Ladislav, ed., 2012. Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví. První vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press. ISBN 9788086855875.

Problémům licenčních smluv obecně se věnuje:

TŮMA, Pavel. Smluvní licence v autorském právu. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007. 167 s. ISBN 9788071795735.

JAKL, Ladislav, ed. Licence v oblasti práv k duševnímu vlastnictví: soubor vědeckovýzkumných prací. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2008. 179, xv s. ISBN 978-80-86855-29-5.

Obecné zdroje k veřejným licencím

V podstatě jediný, a co do rozsahu a šíře záběru doposud nepřekonaný, obecný zdroj řešící právní aspekty veřejných licencí, je diplomová magisterská práce (sic!) Petra Jansy:

JANSA, Petr. Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice [online]. 2008 [citováno 15. 7. 2014]. 138 s. Magisterská diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Vedoucí práce Irena Holcová. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf>.

Theoreticky analyzují licence Creative Commons z hlediska srozumitelnosti právního jazyka:

MYŠKA, Matěj, Terezie SMEJKALOVÁ, Jaromír ŠAVELKA a Martin ŠKOP. Creative Commons and Grand Challenge to Make Legal Language Simple. In: Monica PALMIRANI, Ugo PAGALLO, Pompeu CASANOVAS a Giovanni SARTOR, ed. *AI Approaches to the Complexity of Legal Systems. Models and Ethical Challenges for Legal Systems, Legal Language and Legal Ontologies, Argumentation and Software Agents* [online]. B.m.: Springer Berlin Heidelberg, 2012 [cit 15. 7. 2014], Lecture Notes in Computer Science, 7639, s. 271–285. ISBN 978-3-642-35730-5, 978-3-642-35731-2. Dostupné z: http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-35731-2_19

Velice praktický a hodnotný návod k aplikaci veřejných licencí poskytuje též:

HOLCOVÁ, Irena. Autorské právo v e-learningu (též ve vztahu k systému wiki) v otázkách a odpovědích. Multimediální podpora výuky klinických a zdravotnických oborů: Portál 1. lékařské fakulty Karlovy Univerzity v Praze [online]. 5. 10. 2009, poslední aktualizace 9. 1. 2012 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://portal.lf1.cuni.cz/clanek-867-autorske-pravo-v-e-learningu-tez-ve-vztahu-k-systemu-wiki-v-otazkach-a-odpovedich>>. ISSN 1803-6619. Dokument je bohužel dostupný pouze uživatěům sítě MEFANET a české akademické federace identit eduID.cz.

Obecný přehled právních problémů podává i:

GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons v českém prostředí. *Knihovna* [online]. 2009, roč. 20, č. 1, s. 88-94 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna91/gruber.htm>>. ISSN 1802-8772.

GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 3 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný na World Wide Web: <<http://ikaros.cz/node/4612>>. URN-NBN:cz-ik4612. ISSN 1212-5075.

KOŠČÍK, Michal a Jaromír ŠAVELKA. Dangers of Over-Enthusiasm in Licensing under Creative Commons. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Brno: Masarykova univerzita, 2013, roč. 7, č. 2, s. 201-228. ISSN 1802-5943.

KOŠČÍK, Michal; ŠAVELKA, Jaromír. Právní aspekty licence Creative Commons v prostředí českého práva. In *Šborník ze 3. ročníku Semináře ke zpřístupňování šedé literatury 2010*. Praha: Národní technická knihovna, 2010. 7 s. Dostupné i online: <http://nusl.techlib.cz/images/SAVELKA_SEM_2010.pdf>.

MIKITA, Peter. Licence Creative Commons v prostředí českého právního řádu. In: KRÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 2010, 53–62. ISBN 9788087146415.

Právní povahu veřejných řešil z pohledu starého civilního práva:

KOŠČÍK, Michal. Creative Commons–Will it do good in the Czech Republic?. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, Brno, Masarykova univerzita. 2008, vol. 2, no. 1, s. 62-74. Dostupné i online: <http://mujlt.law.muni.cz/storage/1234798714_sb_05_koscik.pdf>. ISSN 1802-5943

GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a jejich využití v OA. *Zpravodaj ÚVT MU*. ISSN 1212-0901, 2009, roč. XX, č. 2, s. 8-12. Dostupné i online: <<http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/629.html>>.

PLANKOVÁ, Jindra. Fenomén open access v informační společnosti. *Ikaros* [online], 2007, 11(9) [citováno 15. 7. 2014]. Dostupné z: <<http://www.ikaros.cz/node/4303>>. ISSN 1212-5075.

BARTOŠEK, Milan. Open access–otevřený přístup k vědeckým informacím. Úvod do problematiky. *Zpravodaj ÚVT MU*. 2009, roč. XX, č. 2, s. 1-7. Dostupné i online: <<http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/628.html>>. ISSN 1212-0901.

Veřejné licence a software

Problematice veřejných licencí v oblasti software se věnuje více zdrojů, než ostatním oblastem. Důvodem je zejména obliba licencování počítačových programů pod veřejnými licencemi i jistá zaužívanost tohoto institut v komunitě.

Komplexně zpracovává problematiku rigorózní práce Josefa Aujezdského, publikovaná na portálu *root.cz*. V obecné části jsou adresovány obecné otázky aplikace veřejných licencí v ČR, v části zvláštní jsou pak okomentovány ustanovení nejznámějších veřejných softwarových licencí (GNU GPL 2.0, MIT, BSD).

AUJEZDSKÝ, Josef. Licence. *root.cz* [online]. [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z: <<http://www.root.cz/specialy/licence/>>.

Detailní rozbor právní aspektu veřejných softwarových licencí, a to i s komparací zejména s německou právní úpravou, poskytuje práce Viktora Kusteina:

KUSTEIN, Viktor. Fenomén svobodného softwaru. *Revue pro právo a technologie*. Brno: Masarykova univerzita. 2011, roč. 2, č. 3. s. 60-89. Dostupné i online: <<http://www.law.muni.cz/dokumenty/12793>>. ISSN 1804-5383.

Unikátní rozbor jednotlivých smluvních ustanovení jednotlivých softwarových veřejných licencí a jejich vzájemnou použitelnosti poskytují práce Ivety Sedláčkové:

SEDLÁČKOVÁ, Iveta. Kompatibilita svobodných licencí. *Revue pro právo a technologie*. Brno: Masarykova univerzita. 2012, roč. 3, č. 5, s. 122-151. Dostupné i online: <<http://www.law.muni.cz/dokumenty/17196>>. ISSN 1804-5383.

Z dalších publikací lze zmínit jeden z prvních odborných článků řešící problémy aplikací veřejných licencí v českém právním řád. Je nutno ovšem upozornit na značnou neaktuálnost textu:

CEPL, Matěj. *Právní rozbor dvou volných licencí z hlediska českého práva. Rozbor GNU/GPL* [online]. Vydáno 24. 1. 1999 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z: <<http://www.ceplovi.cz/matej/clanky/oplana.html>>.

Z dalších zdrojů pak lze uvést:

ČERMÁK, Jiří. GNU/GPL–právní rozbor licence. IT právo – server o internetovém a počítačovém právu [online]. Vydáno 10. 11. 2001 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=44876>>

ČERMÁK, Jiří. GNU/GPL–otázky a odpovědi. IT právo – server o internetovém a počítačovém právu [online]. Vydáno 3. 1. 2002 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=60797>>.

LHOTKA, Ladislav. Obecná veřejná licence GNU [online]. Zpravodaj ÚVT MU. ISSN 1212-0901, 2005, roč. XV, č. 5, s. 16-20 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/336.html>>.

SZATTLER, Eduard; GPL. «Viral» License or «Viral» Contract. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2007, roč. 1, č. 1, s. 6779. Dostupné online: <http://mujlt.law.muni.cz/storage/1205528865_sb_07-ezattler.pdf>

Z odborných monografií je nutno zmínit práce Bohumíra Štědroneš–v historickém kontextu je velice zajímavá navrhovaná licence pro veřejnou správu:

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. Open Source software ve veřejné správě a soukromém sektoru. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 124 s. Průvodce. ISBN 978-80-247-3047-9.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. Ochrana a licencování počítačového programu. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xv, 199 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-555-7.

Veřejné licence a informace veřejného sektoru

Obecným portálem poskytujícím informace ohledně dalšího užití informací veřejného sektoru v české republice, jakož i odkazy na další zdroje, je <http://www.czechpsi.info/>.

Právním aspektům dalšího využívání informací veřejného sektoru a i jejich případnému licencování se věnovali Radim Polčák a Aleš Pekárek.

POLČÁK, Radim. Informace veřejného sektoru a jejich další komerční využití. Veřejná správa, 2008, 19(7). Příloha, 2008, 19(7), s. IV-VII. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2008/07/pril_polcak.html>. ISSN 1213-6581.

PEKÁREK, Aleš. Výzkum informací veřejného sektoru České republiky. Ikaros [online]. 2009, roč. 13, č. 3 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/5297>>. URN-NBN:cz-ik5297. ISSN 1212-5075.

PEKÁREK, Aleš. Současný stav a výhledy v oblasti centralizovaného katalogu informací veřejného sektoru ČR. ProInflow [online]. 14. 10. 2011 [citováno 15. 7. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://pro.inflow.cz/soucasny-stav-vyhledy-v-oblasti-vyvoje-centralizovaneho-katalogu-informaci-verejneho-sektoru-cr>>. ISSN 1804-2406.

VEŘEJNÉ LICENCE V ČESKÉ REPUBLICE

**Matěj Myška, Radim Polčák, Jaromír Šavelka,
Libor Kyncl, Iveta Sviráková**

Vydala Masarykova univerzita roku 2014
Spisy Právnické fakulty MU č. 482

Ediční rada: J. Kotásek (předseda), J. Bejček, V. Kratochvíl,
N. Rozehnalová, P. Mrkývka, J. Hurdík, R. Polčák, J. Šabata

Tisk: Point CZ s.r.o., Milady Horákové 890/20, 602 00 Brno
1. vydání, 2014

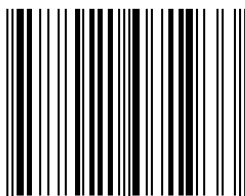
ISBN 978-80-210-7192-6 (tištěná verze)
ISBN 978-80-210-7193-3 (online verze)

Publikace byla financována z projektu „Projekt integrace veřejných
licencí“ reg. číslo P408/12/2210 podpořeného z Grantové agentury ČR.

Elektronická verze publikace je dostupná z: <http://flip.law.muni.cz>

Publikace byla financována z projektu „Projekt integrace veřejných licencí“
reg. číslo P408/12/2210 podpořeného z Grantové agentury ČR.

ISBN 978-80-210-7193-3

9 788021 071933